

Scéim Teanga faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla

Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman

Iúil 2020

INTREOIR:

Cuireann Conradh na Gaeilge fáilte roimh an deis seo aighneacht a chur isteach maidir le dara Scéim Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman.

De réir mar a d'fhorbair córas na scéimeanna, tá comhlachtaí éagsúla ag leagan síos spriocanna éagsúla ina scéimeanna féin agus tá difríochtaí anois ann maidir leis na seirbhísí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge ó chomhlachtaí éagsúla. Is é an deacracht a bhaineann leis seo ná nach mbíonn an pobal ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge, trí mheán an Bhéarla nó go dátheangach i gcónaí, agus cruthaítear fadhbanna agus daoine ag lorg seirbhísí dá réir. Tá moltaí san aighneacht seo, go háirithe ‘An Tairiscint Ghníomhach’ leis na fadhbanna seo a shárú.

Is í an aidhm chomh maith atá ag na moltaí san aighneacht seo ná samplaí den dea-chleachtas is fearr ó thaobh sóláthar seirbhísí trí mheán na Gaeilge i gcomhlachtaí poiblí a chur ar fáil in aon áit amháin, sa dóigh is go mbeidh comhlachtaí poiblí in ann na prionsabail seo a chur in oiriúint dá gcomhlachtaí féin. Tacóidh na moltaí seo le Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman a gcuid dualgais i leith na teanga a chomhlíonadh ar an bhealach is éifeachtaí agus is cuimsithí agus is féidir.

Mar chomhlacht poiblí bíonn Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman ag cur seirbhísí ar fáil don phobal chomh maith le hoideachas a chur ar fáil do mhuintir Phort Láirge agus Loch Garman. Tá sé thar a bheith tábhachtach go mbeidh freastal trí Ghaeilge fáil do phobal na Gaeilge agus Gaeltachta a thugann meas dá gcearta teanga, agus do dhaoine eile le spéis leis an nGaeilge a úsáid nó/agus a fheiceáil.

DEARCTHAÍ AN PHOBAIL

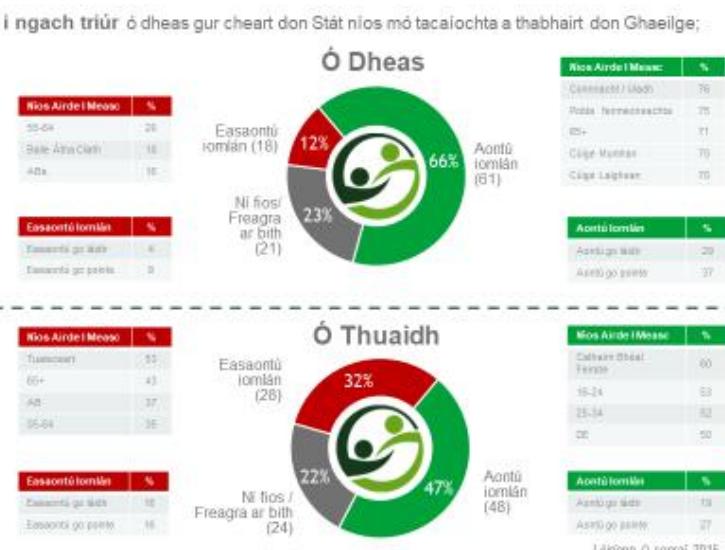
Ní amháin go bhfuil dualgais reachtúla ar chomhlachtaí poiblí seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ach léiríonn taighde gur mhaith le daoine é seo a fheiceáil agus go gcreideann siad gur chóir go mbeadh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid.

Léiríonn na staitisticí thíos¹ gur mhaith leis an phobal a fheiceáil go bhfuil comhlachtaí poiblí ag comhlíonadh a gcuid dualgas maidir le seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.

Creideann nach mó leath ó thuaidh agus beirt i ngach triúr ó dheas gur cheart don Stát níos mó tacailochta a thabhairt don Ghaeilge; méadú suntasach ó 2015.

Bunús: Daonáire Fásta, Aois 15+, 16+ (ó dheas=1,085, ó thuaidh=1,012)

“Ba chearf go gcuirfeadh an Stát níos mó tacailochta ar fáil don Ghaeilge.”

Láirinn Ó somáil 2015

KANTAR MILLWARDBROWN

Conradh
na Gaeilge

B6

¹ Foinse: Céard é an Scéal? Dearcthaí an Phobail i leith na Gaeilge 2018 agus 2019, Conradh na Gaeilge

MOLTAÍ DON SCÉIM TEANGA

TAIRISCINT GHNÍOMHACH

Comhthéacs: Mura bhfuil an pobal ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil ó chomhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge ní féidir leo nó beidh drogall orthu éileamh a dhéanamh ar na seirbhísí seo. Cruthaíonn tairiscint ghníomhach cultúr maith don phobal ó thaobh na Gaeilge de mar gheall go bhfuil sé soiléir do dhaoine go bhfuil fáilte roimh labhairt na Gaeilge sa chomhlacht agus go mbeidh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge más sin an rogha a dhéanfar. Ní leor go mbeadh seirbhísí bunúsacha amháin ar fáil trí mheán na Gaeilge mura bhfuil sé ar chomhchaighdeán leis an tseirbhís atá ar fáil trí mheán an Bhéarla ón fhoinsé chéanna. Caithfear fáil ar na seirbhísí seo bheith ag pobal na Gaeilge gan aon choinníollacha, ama nó iarrachtaí breise óna dtaothasa. Mar chuid den tairiscint ghníomhach, is gá cinntiú go bhfuil an Ghaeilge le feiceáil i gcomhlacthaí poiblí inti féin nó ar chomhchéim leis an Bhéarla. Cruthaíonn feiceálacht na Gaeilge atmaisféar compordach do dhaoine a gcuid Gaeilge a úsáid agus fios acu go bpléifear lena gcuid gnó mar is cuí.

- Ba chóir an chéad bheannacht agus an chéad chomhrá a dhéanamh le duine in oifig phoiblí de chuid Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman a bheith déanta trí Ghaeilge, leis an gcustaiméir a spreagadh le Gaeilge a úsáid agus le cur in iúl gur féidir gnó a dhéanamh leis an oifig chuí trí Ghaeilge.
- Ba chóir go mbeadh comharthaíocht i nGaeilge amháin nó go dátheangach curtha in airde laistigh agus lasmuigh d'fhoirgnimh Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman.
- Ba chóir go mbeadh comhartha nó suaitheantas ag fostáí ar a ndeasc nó ar a n-éide atá in ann seirbhís a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh foirmeacha nó foilseacháin eile ar fáil go dátheangach nó as Gaeilge amháin go huathoibríoch, le cinntiú nach gcaithfear leagan Gaeilge a lorg.
- Ba chóir go mbeadh aon seastán, bileog eolais, póstaer, srl. de chuid an chomhlacht poiblí dátheangach.
- I gcáipéisí dátheangacha, moltar leagan Gaeilge agus leagan Béarla den téacs a chur taobh le taobh le chéile, le cló den mhéid agus stíl chéanna in úsáid.
- Ag ócайдí poiblí, ba chóir go n-úsáidfear an Ghaeilge mar chuid den ócайд sin le linn fáiltiu, óráidí, nó cainteanna eile le freastal ar phobal na Gaeilge agus na Gaeltachta ba chóir go mbeadh na cainteanna as Gaeilge.
- Ba chóir urlabhraí a chur ar fáil gur féidir leis/léi agallamh a dhéanamh leis na meáin trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh aon fhógraíocht atá le déanamh ar son Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman go dátheangach, bíodh sin ar líne, sna meáin traidisiúnta, ar theilifis nó raidió srl.

LÁTHAIR AR LÍNE

Comhthéacs: Ar nós ‘An Tairiscint Ghníomhach’ a dhéanamh in áiteanna poiblí, is féidir léiriú trí láithreacht ar líne go bhfuil fáilte roimh úsáid na Gaeilge agus gur féidir seirbhísí trí mheán na Gaeilge a fháil ó Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman. Mar gheall ar an ról

suntasach atá ag seirbhísí ar líne agus ag suímh ghréasáin, is mór an difear agus an tábhacht a bhaineann leis an chuid seo den tairiscint ghníomhach.

- **Rogha Teanga:** Ba chóir go mbeadh rogha teanga ar fáil ar an chéad leathanach den suíomh gréasáin leis an rogha Gaeilge ar bharr nó roimh rogha Béarla leis seo an rogha Gaeilge a chur chun tosaigh. Ba chóir forsta go mbeidh an rogha seo ar fáil ar gach leathanach ar an suíomh le cuidiú le daoine malartú idir an leagan Gaeilge agus an leagan Béarla más maith leo é sin a dhéanamh.
- **Ábhar:** Ba chóir go mbeadh gach ábhar ar líne ar fáil as Gaeilge. Níor leor go mbeadh aon leathanach amháin i rannóg Ghaeilge ar an suíomh leis na cáipéisí atá aistrithe go Gaeilge ag an chomhlacht air. Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge in úsáid fud fad an tsuímh agus gur féidir le daoine eispéireas iomlán a bheith acu ar an suíomh trí mheán na Gaeilge ar chomhchéim leo siúd a bhfuil Béarla amháin acu.
- **Foirmeacha ar líne:** Ba chóir go mbeadh fáil ar líne ar fhoirmeacha aistrithe trí mheán na Gaeilge san áit chéanna agus atá leagan Béarla ar fáil. Fosta, ba chóir cinntiú gur féidir le haon chórás ar líne glacadh le síntí fada le cinntiú gur féidir le daoine na foirmeacha seo a líonadh isteach mar is cuí.
- **Aistriúchán:** Ba chóir aistritheoirí gairmiúil a fhostú a dhéanfaidh an obair seo mar is ceart ón túis. Níor chóir brath ar seirbhís aistriúcháin uathoibríoch ar nós Google Translate. Níl siad cruinn agus níl seo fóirsteanach do dhaoine atá ar lorg eolais ó chomhlacht phoiblí ar líne. Agus príomhábhar an tsuímh aistrithe, ní bhíonn cuid mhór aistriúchán eile le déanamh. Aon ábhar atá ar fáil don phobal tá gá a chinntiú go bhfuil sé ar fáil i nGaeilge chomh maith leis an mBéarla.
- **Ath-threorú:** Má athraíonn úsáideoir a rogha teanga, agus iad ar shuíomh Bhóird Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman, níor chóir go ndéanfar ath-threorú chuig leathanach baile an tsuímh nó chuig leathanach a phléann leis an Ghaeilge amháin. Ba chóir go mbeadh malartú teanga ceart ann ó theanga amháin go teanga eile i gcónaí.
- **Stíleanna agus Méideanna:** Ba chóir go mbeadh na stíleanna agus na méideanna céanna in úsáid don dá teanga a oiread agus is féidir. In amanna, is gá leasuithe a dhéanamh mar gheall ar mhéid focal nó fad frása i gcodanna áirithe den suíomh ach ba chóir go mbeadh feiceálacht an dá theanga chomh maith céanna maidir le leagan amach, inrochtaineacht srl.
- **Seoladh Fearainn:** Ba chóir go mbeadh leagan Gaeilge den ainm fearainn ar fáil. Is féidir le dhá ainm fearainn bheith cláraithe leis an suíomh céanna, ceann as Gaeilge as ceann as Béarla. Mar shampla is féidir www.ainmanchomhlachta.ie agus www.nameofcompany.ie bheith in úsáid don suíomh céanna. Is féidir síntí fada a úsáid d'ainm fearainnanois.
- **Na meáin sóisialta:** Tá ardú suntasach tagtha ar mhiniúchtaí teagmhála trína meáin sóisialta le ranna agus comhlachtaí stáit le blianta beaga anuas agus ní mór freastal ar an éileamh seo agus cumarsáid a dhéanamh leis an phobal ar na hardáin seo. Ar nós suímh idirlín, ba chóir go mbeadh gach eolas atá le foilsíú ar na meáin sóisialta go dáttheangach ar a laghad. Is féidir é seo a dhéanamh trí dhá theanga a chur isteach in aon phostáil amháin, nó trí dhá phostáil éagsúla a dhéanamh le ceann as Gaeilge agus an ceann eile as Béarla más gá. Tá rogha ann chomh maith le leathanach Facebook nó cuntas Twitter, Instagram, Snapchat, Linkedin, nó eile breise a chruthú as Gaeilge. Freisin, ba chóir go mbeadh an pobal in ann cumarsáid a dhéanamh leis an chomhlacht phoiblí trí mheán na Gaeilge agus a bheith ag dúil le freagra as Gaeilge ón fhoinsé chéanna. Níl postáil Facebook, giolc Twitter ná postáil Instagram as Gaeilge le feiceáil ar na leathanaigh / cuntais sin, is gá an Ghaeilge a thógáil san áireamh le póstáchanameáinsóisialtaas seo amach.

- **Aipeanna:** Ba chóir go mbeadh gach aip a fhobráíonn Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman dátheangach ar a laghad nó as Gaeilge amháin.
 - **Le breathnú amach air:** Níl an t-eolas céanna ar na leathanaigh Gaeilge agus atá ar na leathanaigh Béarla, caithfear é sin a réiteach láithreach. Caithfear cuimhneamh go mbeidh gach postáil nó giolc a dhéantar ar na meáin sóisialta sa dá theanga, Béarla agus Gaeilge. Is athrú nós atá ag teastáil anseo.
-

FOILSEACHÁIN AGUS FOIRMEACHA

- Is gó go mbeadh eolas faoi sheirbhísí reatha, faoi phleananna agus gach cineál eolais eile ar fáil go dátheangach.
 - Ba chóir gach ábhar a chur ar fáil go dátheangach nó as Gaeilge amháin, ina n-áirítear: billeoga eolais, paimfléid, foirmeacha, tuarascálacha bliantúla, cuntas, comharthaí, fógraí poiblí agus gach eolas eile a chuirtear ar fáil. Ba chóir go mbeadh an t-eolas seo ar fáil go comhuaineach agus gan gá le haon obair bhreise a dhéanamh thar mar a bheadh i gceist chun teacht ar an eolas i mBéarla.
 - Ba chóir go mbeidh an Ghaeilge agus an Béarla in aon cháiéis nó foirm dhátheangach taobh le taobh leis an teanga eile faoi aon chlúdach amháin (réiteoidh seo an fhadhb nach mbíonn foirmeacha Gaeilge ar fáil in oifigí stáit agus thabharfadhl sé deis agus spreagadh don phobal ar fad foirmeacha a líonadh as Gaeilge más mian leo).
 - Ba chóir go mbeidh na foilseacháin Gaeilge ar fáil ar na hardáin céanna agus atá ag nafoilseacháin Béarlaie, clóite, ar an suíomh, na meáin sóisialta, srl.
-

ACMHAINNÍ DAONNA

Comhthéacs: Le seirbhísí teanga a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ar bhealach éifeachtach agus fóirsteanach d'obair na heagraíochta, is gó cúrsaí acmhainní daonna a chur san áireamh mar chuid de phleanáil teanga na heagraíochta.

- Ba chóir feachtais fheasactha agus seimineár eolais a chur ar fáil d'fhostaí maidir leis na dualgais atá ar chomhlachtaí poiblí maidir leis an Ghaeilge faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla agus cén fáth go bhfuil sé tábhachtach na dualgais seo a chomhlíonadh mar is cuí.
- Ba chóir eolas a chur ar fáil don phobal faoin bhfoireann atá in ann seirbhís(i) a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge agus go n-eagrófaí córas cinnte chun teagmháil a dhéanamh leis na baill fhoirne sin agus chun a léiriú cén réimse seirbhise atá siad in ann a chur ar fáil.
- Ba chóir go gcuirfear inniúlacht sa Ghaeilge san áireamh le linn próisis earcaíochta agus a aithint go mbeidhluach breise ann do Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman, i.e. beidh an duine le Gaeilge in ann an tseirbhís a chur ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla. Ní amháin sin ach go gcaithfear a chinntí go bhfuil inniúlacht sa Ghaeilge **riachtanach** do phoist áirithe ar nós fáilteoir, oifigeach Gaeilge, oifigeach preasa, máistir suímh, aistritheoirí, ateangairí, treoraithe agus aon phost eile a cheapfar go bhfuil gá don Ghaeilge ina réimse oibre.

- Ba chóir go mbeadh deiseanna oiliúna ar fáil do bhaill fhoirne nach bhfuil in ann seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge le tacú leo é seo a dhéanamh sa todhchaí.
- Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge feiceáalach san áit oibre, le háiteanna atá príobháideach d'fhostaithe amháin san áireamh. Chuirfeadh seo le cultúr ina bhfuil fálte roimh úsáid na Gaeilge dá mba rud é go bhfuil sí le feiceáil agus go spreagfar í a úsáid mar gheall air seo.
- Ba chóir go mbeadh an ceart céanna ag aon duine atá ag obair sa seirbhís phoiblí lena gcuid oibre a dhéanamh leis an stát trí Ghaeilge, i. ardú céime, measúnú fairne, comhfhereagras inmheánach don fhoireann, srl.
- Ba chóir go mbeadh rogha Gaeilge ar fáil gan cheist ag gach leibhéal agus aonad / rannóg do Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman le cinntí nach mbriofear an 'slabhra cumarsáide' trí Ghaeilge leis an saoránach a lorgaíonn seirbhís as Gaeilge.
- Tá gá na poist a aithint atá gá le daoine le cumas líofa Gaeilge acu i labhairt, éisteacht, léamh agus scríobh na Gaeilge, m.sh. fáilteoir(príomhtheagmhálá leis an bpobal), oifigeach Gaeilge, oifigeach preas, ateangairí, aistritheoirí, treoraithe, srl..
- Ba chóir caighdeán na Gaeilge ag na oibrithe i mBord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman a bheith aitheanta tríd an bhfráma coiteann Eorpach, agus bheadh Conradh na Gaeilge ag moladh leibhéal B2 ar a laghad do na poist le Gaeilge.
- Beidh reacthaíocht Gaeilge nua ag teacht isteach sár i bhfad agus mar chuid de sin beidh ar 20% d'earcaithe nua a bheith inniuil sa Ghaeilge. Tá gá mar sin polasaí earcaíochta a chruthú chun cinntí go bhfuil lón den fhoireann le Gaeilge ag fás go tapa.

COMHFHEREAGRAS AGUS TEAGMHÁIL LEIS AN PHOBAL

Comhthéacs: Clúdaíonn an téarma comhfhereagras gach teagmháil idir an saoránach agus an comhlacht poiblí, litreacha, ríomhphoist, scairteanna gutháin, teachtaireachtaí ar na meáin shóisialta srl. Déanfar tuilleadh plé ar chodanna áirithe den chomhfhereagras thíos ach is iad seo a leanas na bunphrionsabail atá le cur i bhfeidhm maidir le gach cineál comhfhereagrais:

- Is gá a chinntíú má roghnaíonn saoránach an Ghaeilge a úsáid i gcomhfhereagras le Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman go n-úsáidfear Gaeilge leis/léi ón túis go dtí deireadh an chomhfhereagrais sin.
- Ba chóir nach mbeadh aon mhoill nó deacrachtaí acu siúd a dhéanann teagmháil le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge mar gheall ar an rogha teanga. Cialláinn é seo nach mbeadh orthu fanacht tuilleadh ama le haghaidh freagra ar chomhfhereagras, nó go mbeadh moill ar a gcuid gnó mar gheall ar an rogha teanga a rinne siad. Dá mbeadh tuilleadh ama nó oibre de dhíth le gnó a dhéanamh le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge, bainfear an rogha ó dhaoine i dtéarmaí praiticiúla mar gheall ar bhrú ama nó mar gheall nár mhaith le daoine deacrachtaí a chruthú.

RÍOMHPHOST

- Ba chóir go mbeadh síntí ríomhphoist corporáideach socruithe go dátheangach i gcónaí.

- Ba chóir go mbeadh aon teachtaireacht as-oifig nó freagra uathoibríoch eile scríofa go dátheangach.
- Ba chóir go mbeadh líne i síntí ríomhphoist ag daoine a bhfuil Gaeilge acu ag rá go bhfuil Gaeilge acu agus go gcuirtear fáilte roimh úsáid na Gaeilge leis an duine sin. Cé go bhfuil an ceart i gcónaí ag daoine comhfhareagras a dhéanamh trí mheán na Gaeilge, cuireann sé seo daoine ar an eolas gur féidir leo bheith ag plé le duine faoi leith san eagraíocht trí mheán na Gaeilge agus spreagfar úsáid na Gaeilge mar gheall air.
- Ba chóir go mbeadh dhá ainm fearainn in úsáid as Gaeilge agus as Béarla. Is féidir na seoltaí a cheangal agus bheadh an sprioc chéanna ag an dá ríomhphost. Mar shampla, d'fhéadfaí eolas@ainmeagraiochta.ie agus info@nameoforganisation.ie a úsáid.

SCAIRTEANNA GUTHÁIN

- Nuair a théann scairteanna gutháinisteach chuig oifig Bhoird Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman chuig lasc-chlár go huathoibríoch, ba chóir go mbeadh roghanna as Gaeilge ar fáil mar an chéad rogha.
- Ba chóir go dtabharfar leagan Gaeilge d'ainm na heagraíochtaí nuair a fhreagraítear scairt guthán.
- Ba chóir go mbeidh an fáilteoir i ngach oifig, aitheanta mar phost a bhfuil an Ghaeilge mar riachtanas. Tá an fáilteoir mar chéad phríomhtheaghmhála leis an bpobal agus mar sin caithfidh Gaeilge a bheith acu chun déileáil leis an bpobal i gceart. Mura bhfuil Gaeilge ag an bhfáilteoir beidh drogall ag an gcainteoir Gaeilge seirbhísí trí Ghaeilge a iarrайдh amach anseo, mar go mbeidh sé inghlactha dóibh nach bhfuil seirbhís Ghaeilge ar fáil.

INIÚCHADH SOCHTHEANGEOLAÍOCHTA

- Aon gnímh (straitéis, polasaí, reachtaíocht a dréachtú, srl.) a dhéanann an bord a bhfuil tionchar ar chúrsaí oideachais i gContae Phort Lairge agus Loch Garman, tá gá leis an bhoird iniúchadh sochtheangeolaíochta a dhéanamh roimh a ndéantar an gnímh. Is gá an Polasaí Oideachais Gaeltachta a thógail san áireamh le aon gnímh a dhéantar ar scoileanna sa Ghaeltacht, os rud é gur scoil Ghaeltachta í Coláiste San Nioclás sa Roinn, scoil atá faoi phatrúnacht Bhord Oideachas agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman.
- Chun iniúchadh sochtheangeolaíochta ceart a dhéanamh caithfear breathnú agus cinntíú go bhfuil do ghníomh ag teacht leis an reachtaíocht agus straitéisí atá ann i dtaobh na Gaeilge de. Ina measc caithfear breathnú ar Airteagail 8, Bunreacht na hÉireann, Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 (mar chuid de seo, do Scéim Teanga féin), An tAcht Oideachais 1998, Stráitéis 20 Blíain don Ghaeilge agus Plean Gníomhaíochta 2018 – 2022.
- Tá gá a chinntíú go bhfuil comhordú á dhéanamh leis an Roinn Oideachais, An tAonad um Oideachais Gaeltachta sa Roinn sin, an Chomhairle Um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta, Gaeloideachas agus aon eagraíocht eile a bheadh ag plé leis an nGaeilge agus Gaeltachta i mbealach amháin nó bealach eile chun cinntíú go bhfuil gach tacaíocht do na scoileanna ag múineadh na Gaeilge nó trí Ghaeilge.

- Tá gá tacaíocht leanúnach a thabhairt do mhúinteoirí chun cinntiú go bhfuil inniúlacht sa Ghaeilge d'ardchaighdeán (B2 Córás TEG i scileanna éisteachta, labhairt, léamh agus scríobh ar a laghad) ag na múinteoirí ina measc cúrsaí traenála, áiseanna, srl.

MONATÓIREACHT AGUS ATHBHREITHNUÍ

- Ba chóir go mbeadh Bainisteoir Sinsearach ag déanamh monatóireachta rialta (ar bhonn míosúil ar a laghad) ar chur i bhfeidhm na scéime. Ba chóir taifead a choinneáil ar gach uair a iarrtar seirbhís as Gaeilge agus cén saghas seirbhís atá lorgáitear. Ba chóir taifid a dhéanamh ar cé mhéad uair a dhéantar tairiscint ghníomhach ar sheirbhísí ar fáil as Gaeilge chomh maith. Tá gá tuairisc monatóireachta a chur isteach sa Tuairisc Bhliantúil.
- Ba chóir do Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman leithscéal scríofa a ghabháil le haon chustaiméir nach bhfaigheann seirbhís trí Ghaeilge nuair a lorgaíonn siad í.

CUSTAIMÉIRÍ

- I measc na gcustaiméirí/úsáideoirí seirbhísí Bhoird Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman tá an tAire Oideachais, comhaltaí eile den Oireachtas, ionadaithe poiblí áitiúla, an pobal, oibrithe i mbOrd Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman, comhlachtaí poiblí eile, daoine aonair agus cuideachtaí a bhfuil caidreamh díreach gnó le Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman leo, ranna rialtais, comhlachtaí poiblí, an tAontas Eorpach, comhlachtaí trastearainn, eagraíochtaí idirnáisiúnta, na meáin, agus grúpaí deonacha a bhíonn i dteagháil le Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman mar gheall ar a shainleasanna agus a n-ábhar imní. Tá cuid de na custaiméirí sin ina chaointeoirí Gaeilge agus caithfear aitheantas a thabhairt dá gcearta daonna trí sheirbhísí a chur ar fáil trí Ghaeilge dóibh nuair a iarrann siad sin.

COMHARTHAÍOCHT

- Ba chóir iniúchadh a dhéanamh ar chomharthaíocht i mbOrd Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman agus cinntiú go bhfuil an comharthaíocht ag cloí le hlonstraim Reachtúil Uimh. 391 de 2008.

FÓGRAÍOCHT

Ba chóir go mbeidh gach fógra a chuirfidh Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Lairge agus Loch Garman chun cinn sna meáin chumarsáide nó in áit phoiblí dátheangach ar a laghad nó i nGaeilge amháin.

GNÍOMHAIOCHTAÍ EILE

- Ba chóir go mbeidh sé mar aidhm roimh dheireadh an Dara Scéim go mbeidh ar a laghad bunscoil agus meánscoil amháin a fheidhmíonn trí Ghaeilge taobh amuigh den Ghaeltacht a bheith faoi chúram an Bord Oideachais agus Oiliúna chun éileamh tuistmitheoirí don Ghaeloideachas a shásamh agus cuidiú le fás na gaelscolaíochta.
- Ní raibh Ógtheangabháil, Scéim Deiseanna Oiliúna Gairmoideachais, Ionaid Oideachais d'Aosaigh, Ionaid Oideachais Allumaigh, Oifigí Riaracháin Ard Chaomháin, Loch Garman agus Port Láirge agus Ionad Oiliúna agus Seirbhísí Oiliúna ar fáil as Gaeilge ag túis an chéad scéim, tá Conradh na Gaeilge ag súil go mbeidh na seirbhísí sin ar fáil as Gaeilge roimh chríoch an dara scéim.
- Ba chóir go mbeidh ionadaí Gaeilge ar an mBord Oideachais agus Oiliúna ar an bhonn:
 - a) Go bhfuil Scoil Ghaeltachta faoi do chúram
 - b) Go bhfuil gach scoil ag múineadh an Ghaeilge mar ábhar
 - c) Go mbeidh Foghlaim Comhtháite Ábhar agus Teangacha (FCÁT) ag teacht isteach go gach scoil go luath
 - d) Sa todhchaí go mbeidh an fhéidearthacht ann go mbeidh scoileanna a fheidhmíonn trí Ghaeilge taobh amuigh den Ghaeltacht faoi chúram an Bord Oideachais agus Oiliúna sa todhchaí
 - e) Go bhfuil ar an Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman seirbhísí Gaeilge a chur ar fáil don phobal agus reachtaíocht éagsúla a chur i bhfeidhm maidir leis an nGaeilge
- Go mbeadh gach preaseisiúnt foilsithe go dátheangach gan eisceacht

CONCLÚID

Ba chóir go mbeidh Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman in ann seirbhís shásúil a chur ar fáil do phobal na Gaeilge má chuirtear na moltaí thuas san áireamh sa scéim teanga á chur le chéile. Is é seo an Dara Scéim Teanga atá ag Bord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman ag ullmhú. Tá súil ag Conradh na Gaeilge go mbeidh forbairt á dhéanamh ar na seirbhísí a bhéas ar fáil as Gaeilge sa Dara Scéim i gcomparáid leis an gCéad Scéim.

Is gá a chuimhneamh agus an Scéim Teanga á dréachtú go mbeidh Acht Teanga nua ag teacht isteach a bheidh bunaithe ar chaighdeáin seachas scéimeanna. Tá gá do Bhord Oideachais agus Oiliúna Phort Láirge agus Loch Garman ullmhú i dtreo na caighdeáin agus an Scéim Teanga nua seo á dhréachtú. Mar a dúirt an Coimisinéir Teanga os comhair an Chomhchoiste na Gaeilge, na Gaeltachta agus na nOileán ar an 21 Bealtaine, 2019 ‘Ó thaobh scéimeanna teanga, an rud atá ráite agam ná gur cheart go mbeadh aon scéim teanga nua atá á dhaingniú ag an Aire eolach go bhfuil an caighdeán ag teacht, chomh fada is atá muid ag fanacht air. Má tá scéim teanga nua á aontú, ba chóir go dtuigtear agus go nglacfar leis go gcaithfidh sé a bheith ag dul i dtreo na gcaighdeán... De bharr sin, nuair atá scéim teanga á dhaingniú le comhlacthaí, ba chóir go mbeadh an Roinn ag rá leo go bhfuil caighdeán ar an mbealach, go mbeidh nithe sa gcaighdeán i gcomhair seirbhísí idirghníomhacha, mar sin, chomh fada is atá muid ag fanacht air sin, bíodh sé sa scéim teanga.’

Tá Conradh na Gaeilge ar fáil i gcónaí má tá aon ghné den aighneacht seo le plé.